

La intervenció psicològica en la Protecció Civil: una proposta d'organització

David Gallardo¹, Jordi Viladoms², i Uwe Kramp¹
¹Departament de Personalitat, Avaluació i Tractament Psicològics.
² AVPC Sant Vicenç de Castellet
 Facultat de Psicologia, Universitat de Barcelona
 Passeig de la Vall d'Hebrón, 171. 08035 Barcelona (Spain)

El paper dels psicòlegs en la intervenció en les situacions d'emergència ha esdevingut cada cop més rellevant en els últims anys. Així, des dels diferents cossos de seguretat i diferents organismes s'han destinat esforços per tal d'adaptar-se a aquesta situació. Malgrat aquest esforç d'adaptació, que està reeixint, creiem que la suma d'un esforç més pot ser molt valuós en l'hipotètic cas d'una catàstrofe on fos necessari abocar tots els recursos humans disponibles. En aquest treball proposem la creació d'una Unitat d'Intervenció Psicològica especialitzada dins d'una Agrupació de Voluntaris de Protecció Civil.

INTRODUCCIÓ

Durant els últims anys hem estat observant un increment en el reconeixement del paper que juguen els psicòlegs en les situacions d'urgències, catàstrofes i emergències. Així, aquest reconeixement per part dels mitjans de comunicació i la població en general ha esdevingut especialment rellevant en casos de catàstrofes naturals (p.ex. Biescas), accidents de trànsit (p.ex. accidents d'autocar) o atemptats terroristes (p.ex. 11 de setembre a Nova York o 11 de març a Madrid). D'altra banda, és important que s'abordi la intervenció psicològica en aquestes situacions des d'un punt de vista integral, no només cal actuar sobre les víctimes directes, sinó sobre les indirectes (Mendoza, 2004), i molt possiblement sobre els voluntaris o professionals que atenguin a les víctimes. Inclús la presència dels psicòlegs pot esdevenir clau en la organització dels espais en una situació d'aquest tipus (Brunet, 2002).

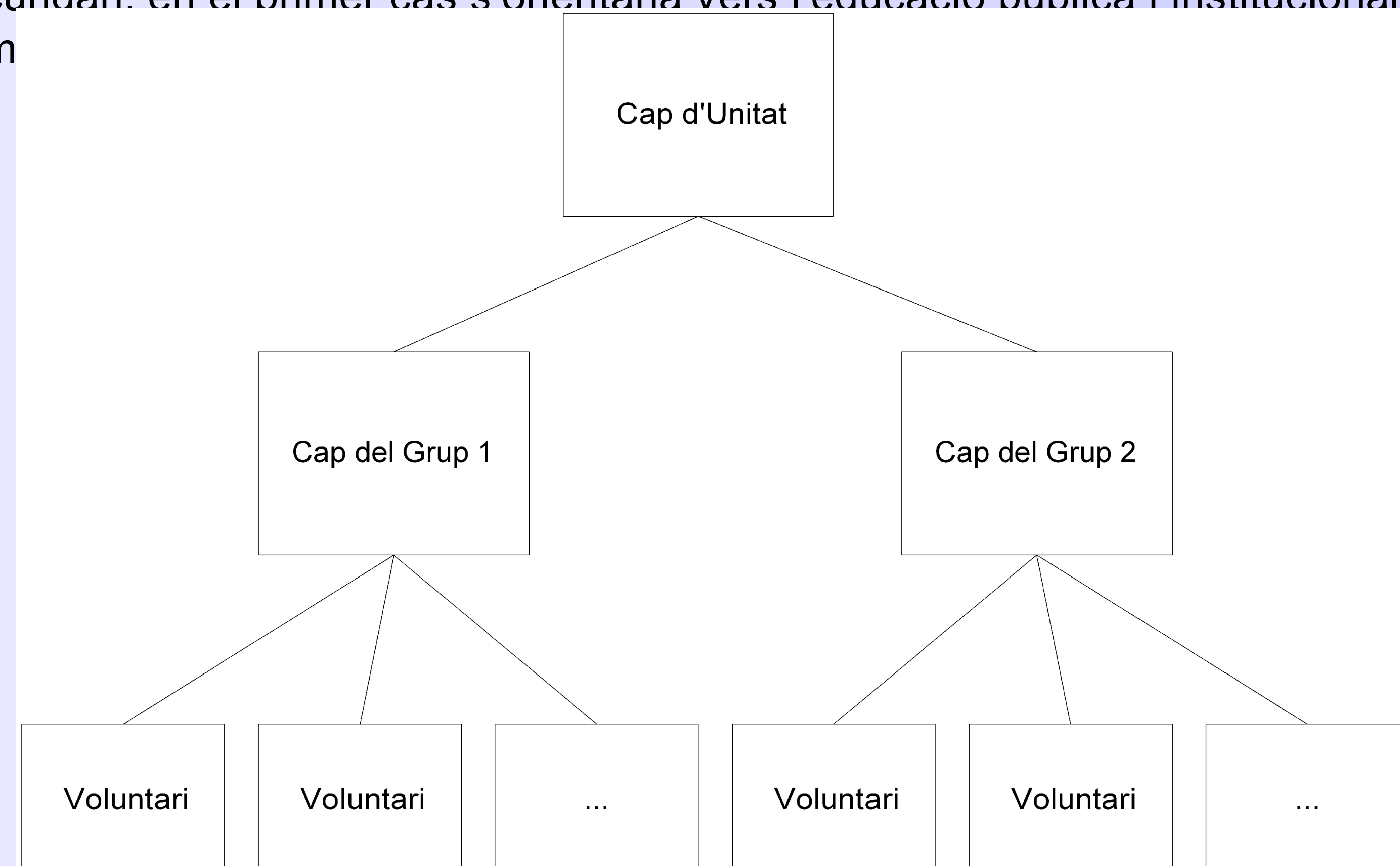
Aquesta atenció, a Catalunya fa temps que és donada per unitats especialitzades de cossos professionals, com són els Bombers de la Generalitat de Catalunya, o els Mossos d'Esquadra, però més enllà d'aquestes unitats hi ha una gran buit, que, en el cas d'una demanda puntual molt elevada d'aquest tipus d'atenció, desbordaria completament els recursos disponibles. Així i tot, malgrat molt recentment el Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya ha encetat accions per a coordinar aquest tipus d'actuacions (Cuartero et al., 2002), creiem que encara hi un buit important per cobrir.

En el marc més genèric de les urgències, catàstrofes i emergències existeixen diferents cossos professionals que es dediquen a gestionar-les i combatre-les. Un d'aquests cossos professionals, encara que compost per voluntaris, són els voluntaris de protecció civil municipals. Els voluntaris de protecció civil municipal tenen les tasques de prevenció, primera intervenció i recolzament en les urgències, emergències i Catastrofes que puguin succeir dins la seva població o, donat el cas, a tot el territori de Catalunya. Dins les diferents associacions municipals de Protecció Civil de Catalunya no trobem cap unitat especialitzada en intervenció psicològica, malgrat trobar-ne d'altres com extinció d'incendis, o rescats.

Per això proposem la creació i organització d'una Unitat d'Intervenció Psicològica dins una associació de Voluntaris de Protecció Civil (a Sant Vicenç de Castellet), formada per psicòlegs voluntaris, ben formats, i que estigui preparada per actuar arreu del territori català (o fora) de forma coordinada amb els cossos d'Emergències i Seguretat.

CONCLUSIONS

Així, les funcions que hauria de tenir aquesta unitat serien de caràcter primari i secundari: en el primer cas s'orientaria vers l'educació pública i institucional. així com

d'aprendre tècniques de resolució de problemes i/o afrontament de l'estrés resultants de la intervenció en una crisi; respecte al segon cas consistiria en la intervenció psicològica pròpiament dita, en el moment de crisi, la qual contempla els passos mencionats més amunt.

Pel que fa a l'organigrama de la unitat (veure Figura 1), s'articularia amb una certa independència dins de l'Associació de Voluntaris de Protecció Civil (AVPC) de Sant Vicenç de Castellet, amb un Cap d'Unitat propi, 2 caps de Grups (per tal de poder rellevar equips si convé) i un mínim de 3 voluntaris Psicòlegs per grup. Tanmateix, l'encaix d'aquesta Unitat dins l'AVPC es resoldria depenent orgànicament del Cap Operatiu de l'Associació.

D'altra banda, resulta fonamental establir llaços de comunicació mitjançant canals fluïds entre la Unitat, els Mossos d'Esquadra, els Bombers i el Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya. Seria desitjable que l'activació de la Unitat es dugués a terme des del Centre de Coordinació d'Emergències de Catalunya (Departament d'Interior).

Tanmateix, és condició *sine qua non* que els psicòlegs d'aquesta unitat rebin formació com a voluntaris de Protecció Civil, atès que han d'estar capacitats per moure's en un entorn de crisi. D'altra banda, i tal com es desprèn de les funcions, han de realitzar una tasca de prevenció primària en els propis voluntaris de Protecció Civil, per tal d'atenuar els efectes traumàtics que una crisi d'una certa magnitud pugui tenir en ells. Finalment, de cara a que la intervenció des de diferents cossos sigui homogènia, caldria en el mateix sentit promoure una formació homogènia, per exemple, la que ha començat a oferir el mateix Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya.

REFERÈNCIES

- Brunet, I. (2002). Catàstrofes, asistencia psicològica y organización ambiental. *Cuadernos de Crisis*, 1(1) pp. 9-16.
- Cuartero, A.; Ferré, M.; Morquillas, J.; Aragonés, R. i Toro, L. (2002). La intervenció del Psicòleg en víctimes de catàstrofes. *Materials del COPC* (14).
- Slaikeu, K.A. (1995). Intervención en crisis. Manual para práctica e investigación. México D.F.: El manual moderno.